

STOCKHOLMSKÄLLAN

Barnen som ritade hela lektionerna

Aret är 1883 och åtta-åringarna i Maria folkskola ska börja läsårets första teckningslektion.

På sina bänkar hittar de ett häfte med sidorna fyllda av rad efter rad av tryckta prickar. Läraren berättar att prickarna ska bindas samman, först bara två och två eller tre och tre, men sedan i allt mer avancerade mönster. Detta var den tyske läraren och professorn A. Stuhlmans nya undervisningsmetod i teckning som användes i Stockholms folkskolor från 1870-talet.

Eleverna tänktes så småningom ha övat sig så mycket att de kunde övergå till friare avbildningar, främst från gipsreliefer. Metoden var populär bland lärare eftersom de inte behövde kunna teckna själva.

Under de första fem åren av det nya seklet utfärdades nya stadgar och lagar för folkskolorna i Stockholm. I de lägre klasserna ingick nu teckning i ämnen som naturkunskap, geografi, hembygds kunskap och historia. Man tecknade efter lärarens bilder på svarta

**”Undervisningen syftade till att barnens skönhets-
sinne skulle tränas så att de skulle lära sig att tänka bättre!”**

tavlan eller ritade av från plan-scher och läroböcker. Vardagsföremål som barnen kände igen, självporträtt eller teckning ur fantasin tilläts också. För pojkar i de högre klasserna var det linearritning som förberedelse för arkitektur och industridesign som gällde, för flickor mönsterdesign av olika slag.

Undervisningen syftade till att barnens skönhets sinne skulle tränas så att de skulle lära sig att tänka bättre! Man häpnar över en del av de unga elevernas tekniska skicklighet, somliga bilder av 13-åringar kan klassas som trompe l’œil (”lura ögat”).

Under första halvan av 1900-talet växte intresset för psykologi. Själens spontana bilder i form av primitiv konst

och barnbilder ansågs spegla människans ”sanna” natur. År 1919 skrevs det in i folkskolans undervisningsplan att barnens utvecklingsstadier skulle ligga till grund för de krav man kunde ställa på dem i olika åldrar inom teckningsundervisningen.

Inriktningen på undervisningen började svänga över mot större intresse för konsumtion när industrialisering och masstillverkning ökade. Smakfostran blev en ingrediens i teckningsämnet. Under 1930-talet ingick även konsthistoria och stilhistoria i undervisningen.

Den avbildande teckningen förlorade med tiden alltmer sin roll och polariseringen mellan avbildning och så kallat fritt skapande blev tydligare. Avbildning efter förlaga var under 1940-talet helt ute. Teckning sågs som ett personligt uttrycksmedel som inte skulle begränsas av de regler som traditionell teckningskunskap lärde ut. Sedan dess har diskussionens vågor gått höga om hur det fria skapandet ska, kan eller bör se ut.

Pia Höijer Gogman

REALISM. I början av 1900-talet var det föreställande tecknande som gällde. Nycklarna har en 13-åring ritat och teckningen till höger är ett självporträtt av en ung elev.